

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้านและระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.60$) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\bar{X} = 3.57$) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 3.50$) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 3.44$) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.40$) และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ($\bar{X} = 3.39$)
2. บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน
3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ควรมีการจ้างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำแหน่งอื่นที่จำเป็น เช่น แม่บ้าน นักการภารโรง และควรมีการเสริมสร้างสวัสดิการขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม และสมควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นทราบเกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์อย่างต่อเนื่องควรมีการกำหนด

แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่เป็นประเด็นสำคัญสมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ผลเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วงแต่ละแห่งจะต้องดำเนินงานตามแนวนโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดไว้ โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ระดมนักวิชาการศึกษาได้ร่วมกันจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นไว้ ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งทั่วประเทศที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้เป็นแนวทางถือปฏิบัติให้มีมาตรฐานและคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเดิมได้แบ่งมาตรฐานออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 3) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร และ 4) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เห็นว่า มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2547 สมควรจะปรับปรุงเนื้อหาหลักเกณฑ์ หรือหนังสือสั่งการต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจึงได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านส่งเสริมเครือข่าย การพัฒนาเด็กปฐมวัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 1) และในแต่ละด้านก็ได้กำหนดรายละเอียดแนวทางการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน และเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน เพื่อการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเป็นรายหัวตามจำนวนเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี อาทิ เงินอุดหนุนอาหาร

กลางวัน อาหารเสริม (นม) ค่าจ้างผู้ดูแลเด็กเล็ก ค่าวัสดุการศึกษา ทุนการศึกษา และค่าพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก เป็นต้น นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งยังได้สนับสนุนงบประมาณซึ่งเป็นรายได้ของท้องถิ่นตนเองสนับสนุนเพื่อดำเนินการอีกส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ในการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมระดับจังหวัดและระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นด้วย โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการจากท้องถิ่นอื่นเป็นผู้ประเมิน ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 และได้การประกาศผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สามารถดำเนินงานได้ตามเกณฑ์มาตรฐานได้ดีเด่น เข้ารับรางวัลจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งตื่นตัวและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งในเขตอำเภอกำแพงจะมีความพยายามดำเนินงานให้ได้ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วก็ตาม ทั้งครูผู้ดูแลเด็ก หัวหน้าศูนย์ฯ และคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความคาดหวังที่จะให้มีการบริหารที่มากกว่านี้ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนยังมีน้อย บุคลากรซึ่งเป็นครูผู้ดูแลเด็ก ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ จะเป็นเพียงพนักงานจ้างตามภารกิจ ซึ่งยังไม่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน อาจจะไม่ได้รับการต่อสัญญาจ้างในคราวต่อไปก็ยอมเป็นได้ และการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยในระดับต่าง ๆ ยังมีน้อยไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าในการดำเนินงานให้สมาชิกทราบเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การบริหารงานตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอกำแพง มีการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของเยาวลักษณ์ เขียวสวาส (2551 : 83-87) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการบริหารอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกำแพง ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

อยู่เป็นประจำทุกปี จึงน่าจะมีความเหมาะสมเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับเขมิกา นุ่มพุ่ม (2553 : 74-79) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนคร อุตรธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองมีระดับความคิดเห็นในการดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของถวิล สารใจ (2553 : 74) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย พบว่า สภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย ด้านอาคาร สถานที่ และความปลอดภัย มีสภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก และด้านวิชาการและกิจกรรม ตามหลักสูตร มีการบริหารอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจอาจจะเป็นเพราะว่างานด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร เป็นภารกิจหลักของครูผู้ดูแลเด็กจะต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำทุกวันให้ได้ ครบทุกกิจกรรมในแต่ละวัน ซึ่งหลักสูตรได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ว่าแต่ละกิจกรรมมีการ ปฏิบัติอย่างไรและก็เป็นกิจกรรมที่ไม่มีความยุ่งยาก ไม่สลับซับซ้อน ซึ่งครูผู้ดูแลเด็ก สามารถ ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ เป็นเห็นว่าการบริหารงานด้านวิชาการและกิจกรรมตาม หลักสูตร มีการบริหารอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของนภัสสร สว่างโคตร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ตามทัศนะของบุคลากรเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทัศนะของบุคลากรเขต อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีการดำเนินงานอยู่ใน ระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเขมิกา นุ่มพุ่ม (2553 : 74-79) ที่ได้การศึกษา เรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครอุตรธานี ผลการศึกษาพบว่า ความ คิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลนครอุตรธานี ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็ก ปฐมวัย ด้านบุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะเป็นการ บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมทั้งหมดซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะมีความยุ่งยากพอสมควร โดยเฉพาะงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งครูผู้ดูแลเด็ก ยังขาดความรู้และประสบการณ์อยู่มาก และการจัดซื้อจัดจ้าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้อง

ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหลายขั้นตอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านนี้จึงจะสามารถทำได้ถูกต้อง จึงเป็นความลำบากใจของครูผู้ดูแลเด็กที่จะปฏิบัติได้ ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่าการบริหารงานด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เยาวลักษณ์ เจียวสวาส (2551 : 83-87) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง ที่พบว่า การดำเนินงานด้านบริหารจัดการ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็กยังไม่ชัดเจน ไม่มีการจัดประชุมชี้แจงความก้าวหน้าให้ครูผู้ดูแลเด็ก ได้รับทราบความเคลื่อนไหวในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งในระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ทำให้ไม่ทราบถึงข้อมูลที่ชัดเจนครูผู้ดูแลเด็กจะต้องเสาะแสวงหาข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ ฯ ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่าการบริหารงานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานอื่นอาจคิดว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลต้นสังกัดเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว เพราะเห็นว่าเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีบุคลากร มีงบประมาณและมีศักยภาพเพียงพอที่จะให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้านได้เป็นอย่างดี จึงคิดว่าไม่จำเป็นที่จะเข้าไปให้การสนับสนุนเพิ่มเติมอีก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เห็นว่า การบริหารด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีการบริการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นภัสสร สว่างโคตร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามทัศนะของบุคลากรเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทัศนะของบุคลากรเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนและด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่า ในการบริหารตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคำม่วง ได้มีการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปในทิศทางเดียวกัน ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดไว้ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้ดำเนินการตามนั้น ไม่ว่าจะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะสังกัดอยู่เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล และเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดตั้งขึ้นเองหรือถ่ายโอนมาจากหน่วยงานมาก็ตาม จะต้องใช้เกณฑ์และมาตรฐานการบริหารเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของนภัสสร สว่างโคตร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามทัศนะของบุคลากรเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่ และสถานภาพทางครอบครัวต่างกัน มีทัศนะต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ควรมีการจ้างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำแหน่งอื่นที่จำเป็น เช่น แม่บ้าน นักการภารโรง และควรมีการเสริมสร้างสวัสดิการขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม และสมควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นทราบเกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์อย่างต่อเนื่องควรมีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่า การบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในแต่ละด้านยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าควรมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ ถึงแม้จะมีการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมากก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า ยังมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ สมควรจะนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น ได้แก่

1. มีการจ้างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำแหน่งอื่นที่จำเป็น เช่น แม่บ้าน นักการภารโรง
2. มีการเสริมสร้างสวัสดิการขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม
3. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์อย่างต่อเนื่อง
4. จัดให้มีการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ
5. ผู้บริหารท้องถิ่นมีการจัดตั้งงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรนำข้อสารสนเทศนี้ ไปเป็นแนวทางการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วงให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็กเล็กและประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อหารูปแบบของการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 ควรศึกษาภาพลักษณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอกำม่วน จังหวัดกาฬสินธุ์